

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto
kirjaamo@minedu.fi
reformi@minedu.fi

19.12.2016

VIITE: Lausuntopyyntö OKM/41/010/2016

AMEO-verkoston lausunto hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ammattillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 19.12.2016

Lausunnon antajana on AMEO-verkosto, jonka muodostavat ammatilliset erityisoppilaitokset Ammattiopisto Luovi, Keskuspuiston ammattiopisto, Kiipulan ammattiopisto, Validia Ammattiopisto, Bovallius Ammattiopisto, Aitoon koulutuskeskus sekä Optima Samkommun.

Esitämme seuraavia huomioita ja muutoksia lausunnolla olevaan lakiluonnokseen:

2 LUKU TUTKINNOT JA KOULUTUKSET alkaen s. 271

2 § Yleiset säännökset, s. 270

Muutosesitys:

Lisätään 1. mom. loppuun: "Tässä laissa tarkoitetun koulutuksen tarkoituksena on lisäksi edistää tutkintojen ja koulutusten tai niiden osien suorittamista."

3 § Määritelmät, s. 270-271

Muutosesitys:

Lisätään määritelmiin valmentavaa koulutusta suorittavaa tarkoittava termi. Toisessa momentissa tosin mainitaan "opiskelija", oletettaneen termin olevan yleisesti tiedossa. Yhtenäisyyden ja johdonmukaisuuden vuoksi olisi kuitenkin hyvä kirjata määritelmien joukkoon.

7 § Valmentavat koulutukset, s. 272

Muutosesitys:

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus – määritelmä:

Työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus antaa valmiuksia opiskelijan omien edellytysten mukaisiin työtehtäviin ja arjen taitoihin, mikäli opiskelijalla ei oppimis- tai toimintakyvyn vuoksi ole mahdollisuutta saavuttaa tutkintotavoitteisessa koulutuksessa vaadittavaa ammattitaitoa ja osaamista.

Perustelu:

Lakiesityksessä koulutusta ei ole määritelty opiskelijan tavoitteen mukaan vaan opetuksen näkökulmasta. Myös kohdeopiskelijajoukon määrittelyn voisi tarkentaa. Koulutuksen tarkoituksena on tuottaa osaamista, joka mahdollistaa opiskelijan yhteiskunnallisen osallisuuden. Kohderyhmän tarkennus määritellään toimintakyvyn pikemminkin kuin sairauden tai vamman näkökulmasta.

10 § Tutkintojen mitoitusperusteet ja laajuus, s. 272-273

Kommentti:

Tutkinnon suorittamisen ajallinen kesto on poistettu. Tämä tukee osaamisperusteisuutta. Tutkinnon suorittamisessa aikalaskenta edelleen elää, koska opintotukilakiluonnoksen 5a§ määrittelee päätoimista opiskelua vähintään 4,5 osp kuukaudessa. Päätoimisen opiskelun osoittamiseksi osaamispistekertymä on pulmallinen, koska osaamispisteet kertyvät vasta tutkinnon osan tmv. "valmistuessa" ts. silloin, kun tutkinnon osassa vaadittava osaaminen on saavutettu.

Kansaneläkelaitoksen kanssa tulee tehdä yhteistyötä ja parantaa tiedottamista osaamisperusteisen koulutuksen toteuttamisperiaatteista sekä "ylimmällä tasolla" että paikallistoimistoissa. Paikallistoimistojen virkailijoiden tuntemus ammattikoulutuksen nykysäädöksistä näyttää jääneen jälkeen. Myös kuntoutusrahalla opiskelevien osalta tulee huolehtia, että opintojen edistymisen seurannassa noudatetaan nykyaikaista koulutuksen toteuttamisperiaatetta.

13 § Ammatillisten tutkintojen muodostuminen, s. 273

Kommentteja:

Esitys perustutkinnon muodostumisesta (ammatillisista ja yhteisistä tutkinnon osista) on kannatettava. Tutkinnon muodostuminen selkeytyy. Samoin sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen tutkinnon osan poistaminen selkeyttää tutkinnon rakennetta. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisen tukemiseksi sekä yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamisen hankkimiseksi on edelleen voitava laatia koulutuksen järjestäjäkohtaisia valinnaisia tutkinnon osia ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueita. Ammatillisiin valinnaisiin tarvitaan joustavuutta soveltuvien opinto- ja työllistymispolkujen mahdollistamiseksi.

Esitämme, että

- perustutkinnoissa tutkinnon muiden osaamisalojen pakolliset tutkinnon osat voivat olla opiskelijan valinnaisia tutkinnon osia eikä niiden määrää rajoiteta, vaan ne määrätään tutkintojen perusteisiin muodossa "tutkinnon osat muilta osaamisaloilta"
- toisista perustutkinnoista valittavien valinnaisten tutkinnon osien määrää ei rajoiteta vaan ne kuvataan tutkintojen perusteisiin muodossa "tutkinnon osat muista perustutkinnoista"
- edelleen mahdollistetaan paikallisiin ammattitaitovaatimuksiin perustuvat tutkinnon osat ja että niitä opiskelija voi valita useampia.
- säilytetään mahdollisuus laatia yhteisiin tutkinnon osiin erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tarvitsemia osa-alueita mm. arjentaitoihin, hyvinvoinnin tukemiseen jne.

15 § Tutkinnon perusteet (myös 56 § ja 57 §), s. 274

Muutosesitys:

Mukauttaminen

Kohta 5) mukauttaminen tutkinnon osissa on mahdollista, mutta tuolloin opiskelija ei saa tutkintotodistusta vaan tutkinnon osien osalta todistuksen osaamisestaan.

Perustelu:

Kohta 5) sanamuoto: mukauttaminen ei ole mahdollista – tilanteessa mukauttaminen on kuitenkin mahdollista, mutta opiskelija ei saa tutkintotodistusta.

Muutosesitys:

Osaamisen arvioinnista tulisi määrätä laissa, asetuksessa tai tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista seuraavaa: Ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita mukautettaessa opiskelijan osaaminen arvioidaan sanallisesti ja kuvailevasti. Koulutuksen järjestäjä voi päättää, käytetäänkö sanallisen ja kuvallisen arvioinnin lisäksi arvosana-arviointia. Tutkinnon perusteisiin tulisi määritellä tutkinnon osittain, mitä kussakin tutkinnon osassa ei voi mukauttaa tai miltä osin ei voi poiketa. Tämä selkeyttäisi koulutuksen järjestäjien käytänteitä ja linjaisi osaamisvaatimuksia eri tutkinnon osissa.

17 § Tutkintojen nimien ja tutkintonimikkeiden suojaaminen, s. 274

Kommentti:

Tutkintonimikettä pitää voida käyttää, vaikka kaikki ammatilliset tutkinnon osat olisivat mukautetuina ammattitaitovaatimuksin suoritettuja ja arvioituja. Jotta tutkintonimike aidosti viestii työelämälle tutkinnon suorittaneen ammattitaidosta, tulisi tutkinnon perusteisiin linjata, mitä tutkinnon osissa voidaan mukauttaa ja mitä ei ja milloin on tutkinnon saamisen oikeus.

3 LUKU TUTKINTOJEN JA KOULUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN alkaen s. 275

22 § Tutkintojen järjestämis- ja koulutustehtävä, s. 275

Kommentteja:

Olisiko kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävä haettava erikseen? Mikä olisi rajatun erityistehtävän oppilaitosten rooli? Toiminta-alue, josta ensisijaisesti vastaa – mitä tarkoittaisi AMEO-oppilaitosten kohdalla? Vai ovatko automaattisesti valtakunnallisia koulutuksen järjestäjiä?

Mikäli jatkossa koulutuksen järjestäjä voi järjestää oppisopimuskoulutusta vain koulutustehtävänsä mukaisissa tutkinnoissa, vaikuttaa tämä merkittävästi oppisopimuskoulutuksena järjestettävään lisäkoulutukseen. Merkittävä osa tietopuolisista koulutuksista ja tutkinnon järjestämisestä ostetaan toisilta koulutuksen järjestäjiltä. Toisaalta tämän suuntainen määrittely ohjaa koulutuksen järjestäjiä keskittymään omiin

vahvuusalueisiin ammatillisen lisäkoulutuksen osalta myös oppisopimuskoulutukseen. Jossain tulee määritellä, mitä tarkoittaa vaativa erityinen tuki ja kenellä on oikeus järjestää sen mukaista koulutusta.
23 § Tutkintojen ja koulutuksen järjestämisluvan myöntämisedellytykset, s 276-277

Kommentti:

Riittävä yhteistyö työelämän kanssa... Miten määritellään ”riittävä” ja miten se osoitetaan?

29 § Hakeutuminen ja hakumenettely, s 278

Kommentti:

”Jos hakeutuja ei olisi suorittanut perusopetuksen oppimäärää tai hänen todistuksensa ei muutoin olisi vertailukelpoinen, käytettäisiin oppimisvalmiuksia mittaavaa koetta, mikä korvaisi nykyisin käytössä olevan koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvan valinnan”. Harkinnan varaisen haun poistuminen vaikeuttaa entisestään erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden tunnistamista. Oppimistuloksia mittaava koe on koettu vaikeaksi ja sen käyttökohde on enemmän muualla, kuin erityisen tuen tarpeessa olevien hakeutujien oppimiskyvyn mittaamisessa. Tämä tarkoittaa käytännössä, että osittain tai kokonaan yksilöllistetyillä tavoitteilla peruskoulussa opiskelleet hakeutuvat jatko-opintoihin yhteishaussa, jossa ns. tähti-numerot eivät erotu millään tavalla. Tieto erityisen tuen tarpeesta ei siis jatkossa välttämättä siirry hakuprosessissa lainkaan.

Luonnoksen mukaisessa ratkaisussa peruskoulujen oppilaanohjaukselle ja hakeutumisen loppuvaiheen ohjaukselle jää vielä entistään suurempi vastuu – riittääkö tähän resurssit, etenkin jos peruskoulun päättävien haku keskitetään samaan haku-aikaan?

4 LUKU HAKEUTUMINEN JA OPISKELIJAKSI OTTAMINEN, ALKAEN S. 278

31 § Tutkinnon suorittajien ja opiskelijoiden valintaperusteet, s. 279

Kommentti:

”Koulutuksen järjestäjät voisivat kuitenkin halutessaan soveltaa asetuksella säädettyjä valintaperusteita myös jatkuvan haun opiskelijavalinnassa”. Jatkuva haku on käytännössä tuttu asia, jota on toteutettu kaikkien koulutuksen järjestäjien toimesta pitkään. Nyt, jos lakiesityksen mukaisesti jatkuva haku muuttuu ns. hakeutumisen pääväyläksi, ei valintaperusteita voi hakeutujan oikeusturvan näkökulmasta jättää näin epämääräiseksi. Opiskelemaan hakevan näkökulmasta täytyy olla samanarvoista se, hakeutuuko hän yhteishaun vai jonain muuna vuodenaikana tapahtuvan jatkuvan haun kautta opiskelemaan.

AMEO-verkoston epäviralliset yhteiset valintakriteerit ovat hyvä esimerkki siitä, että yhteisiä linjauksia tarvitaan, jotta hakeutujien yhdenvertainen palvelu mahdollistuu.

32 § Esteettömyys, 34 § Päätös tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta, s. 279 ja 280

Kommentti:

Mitä tarkoittavat opiskelijan riittävät edellytykset? Onko kyse myös koulutuksen järjestäjän velvoitteesta? Miten määritellään riittävyys, jos kyseessä opiskelija, joka suorittaa esim. tutkinnon osan tai mukautettujen ammattitaitovaatimusten mukaisesti? Miten yhdenvertaisuus toteutuu?

34 § Päätös tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta, s. 280

Kommentti:

"Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjän tulisi antaa tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamista koskeva kirjallinen päätös muutoksenhakuohjeineen, jos hakija pyytää päätöksen antamista kirjallisesti tai suullisesti. Muutoin tutkinnon suorittajaksi tai opiskelijaksi ottamisesta voitaisiin ilmoittaa vapaamuotoisesti." Ammatillisessa erityisopetuksessa valintapäätös on sisältänyt myös erityisopiskelijaksi määrittelyn ilman erillistä erityisopetuspäätöstä. Miten jatkossa? Hakeutujien oikeusturva jää mietittävään myös yleisellä puolella. Valintapäätöksen tekeminen on käytännössä välttämätöntä, jos vapaana olevia opiskelijapaikkoja kohti on enemmän kuin yksi hakija.

5 LUKU HENKILÖKOHTAISTAMINEN alkaen s. 280

35 § Henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, HOS

Kommentteja:

Voisiko suunnitelman tavoitteen sanoa selkeämmin?

Kyseessä henkilökohtaistamisen työkalu, jota täydennetään jatkuvasti – näkykö riittävästi esityksessä?

Kaikkien osapuolten työkalu (mukana myös muita opiskelijaa tukevia tahoja, moniammatillisuus)

HOS on keskeinen työkalu myös erityisen tuen näkökulmasta. Se sisältää aiemman HOJKSin (sisältääkö jatkossa myös yksilökohtaisen opiskeluhoitokertomukseen liittyviä asioita), joissa myös arkaluonteista tietoa, jonka tietosuojasta ja säilyttämisestä on hyvä määrätä erikseen kts 35§ s. 280-281.

Erityistä tukea tarvitsevan tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan (HOS) huomioitaneen, mitä pedagogisen tuen tarpeita hänellä on ja millä tavalla ja mihin liittyen pedagoginen tuki järjestetään opinnoissa ja oppimisympäristössä. Säädöksiin tai määräyksiin tai ohjein olisi toivottavaa määritellä, mitä sisältöjä HOS-asiakirjassa tulee olla ja miltä asiakirjan tulee näyttää (vrt. Opetushallituksen Todistusmallit). Asiakaslähtöisyys ja suunnitelman joustavuus ovat hyviä asioita, joskin niiden toteuttamiseen tarvitaan käytännön tasolla uusia menetelmiä ja toimintamalleja. HOS yhteisenä asiakirjana näyttäytyy lakiesityksessä yleisellä tasolla, mutta erityistä tukea tarvitsevien osalta jää vielä paljon asetustekstin varaan, mm. mitä dokumentaatiota, menetelmiä ja toimintamalleja HOSin laatimisessa käytetään, kun kyse on erityistä tukea tarvitsevasta opiskelijasta tai miten arkaluonteista tietoa käsitellään osana HOS-dokumentaatiota?

40 § Tutkinnon suorittajan ja valmentavan koulutuksen opiskelijan osaamisen osoittamisen suunnittelu, s. 282

Muutosesitys

Osaamisen osoittaminen suunnitellaan yksilöllisesti ja tutkinnon tai koulutuksen osittain ja osaamisen osoittamisen suunnittelussa on otettava huomioon opiskelijan tarvitsema tuki ja erityisjärjestelyt.

41 § Osaamisen hankkimisen suunnittelu, s. 282

Muutosesitys

Koulutuksen järjestäjä suunnittelee yhdessä hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan kanssa myös tämä tarvitsemat ohjaus- ja tukitoimet, *erityisen tuen, 56 §:n 2 momentissa tarkoitetun mukauttamisen* ja 57 §:ssä tarkoitetun poikkeamisen sekä opiskelunvalmiuksia tukeviin opintoihin osallistumisen.

Perustelu

Erityinen tuki ja erityiset opiskelu- ja opetusjärjestelyt puuttuvat luettelosta, ainoastaan mukauttaminen on kirjattuna.

Muutosesitys: viimeisessä momentissa tulee lukea:

Suunnittelussa on otettava huomioon hakeutujan, tutkinnon suorittajan tai valmentavan koulutuksen opiskelijan aiemmin hankkima ja osoittama osaaminen *sekä opiskelunvalmiudet ja tavoitteet*.

6 LUKU TUTKINNON SUORITTAMINEN JA OSAAMISEN ARVIOINTI alkaen s. 283

42 § Tutkinnon ja tutkinnon osan suorittaminen s. 283

Kommentti:

Perustutkintoon tarvittavat tutkinnon osat voivat kaikki olla mukautettuja. Olisi toivottavaa, että linjattaisiin, miltä osin tutkinnon osia voidaan mukauttaa. Tutkinto, jossa useat tai kaikki tutkinnon osat ovat mukautetuina tavoittein suoritettuja ja arvioituja, tuottaa kovin erilaista ammattiosaamista kuin tutkinto, jossa on vain muutamia mukautettuja tutkinnon osia.

Ammatillisten tutkinnon osien ammattitaitovaatimusten saavuttaminen osoitettaisiin lakiehdotuksen mukaan kokonaan näytöissä. Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden arviointiin pitäisi lakiin jättää mahdollisuus poikkeustapauksessa käyttää mahdollista muuta arviointia täydentämään ammattiosaamisen näyttöä.

43 § Osaamisen osoittaminen, s. 283

Muutosesitys/Lisäys:

Osaamisen osoittamisessa on huomioitava tutkinnon suorittajan tai opiskelijan tarvitsema tuki ja erityisjärjestelyt.

Perustelu:

Osaamisen osoittamisessa tulisi huomioida myös opiskelijan tarvitsema tuki, erityinen tuki ja erityisjärjestelyt.

Kommentti:

Mitä tarkoittaa mainittu erityinen syy, jonka perusteella näyttö voidaan järjestää muualla kuin yrityksessä tai julkishallinnon työpaikalla?

45 § Osaamisen arviointi, s. 284

Kommentti: (vaikka määritetäänkin asetuksella erikseen)

Arviointiasteikkona olisi hyvä olla 1-5, sillä näin saadaan paremmin erot opiskelijoiden osaamisessa näkyviin.

51 § Todistus koulutuksen suorittamisesta tai siihen osallistumisesta, s. 286

Kommentti:

”Tutkintokoulutusta tai 8 §:ssa tarkoitettua muuta ammatillista koulutusta ei arvioida osaamisen arviointiasteikolla” – lause viittaa erehdyttävästi perustutkintokoulutukseen.

Em. kohta on epäselvästi ilmaistu. Ikään kuin tutkintokoulutusta ei arvioitaisi arviointiasteikolla.

52 § Todistuksia koskevat tarkemmat säännökset ja määräykset, s. 286

Kommentti:

Todistusmallien ja -ohjeiden laadinnassa teemme mielellämme yhteistyötä Opetushallituksen kanssa. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille muodostuu nykyohjeilla monimutkainen todistuskokoelma. Uusissa säädöksissä ja ohjeissa emme toivo näkevämme samanlaista todistusviidakkoa kuin nykyisellään on.

7 LUKU, OSAAMISEN HANKKIMINEN alkaen s. 287

53 § Oikeus saada opetusta ja ohjausta, s. 287

Muutosesitys:

”Tutkinnon suorittajalla ja opiskelijalla oikeus saada eri oppimisympäristöissä sellaista opetusta sekä henkilökohtaista ja muuta *tarvitsemaansa ohjausta*, joka mahdollistaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamisen.” Voisiko tähän tulla lisäys ”... tai henkilökohtaisten ammattitaito- ja osaamistavoitteiden saavuttamisen”?

Kommentti:

Ohjaus on ydinasia uudistuksessa. Jotta henkilökohtaistaminen ja osaamisen kehittämisen suunnitelman laatiminen ja toteuttaminen onnistuisi, tarvitaan runsaasti moniammatillista ohjausta. Tämä tarkoittaa esim. hyvää opiskelijatuntemusta, taitoa kohdata ja ohjata opiskelijoita, tietoa erilaista yksilöllisten ratkaisujen,

tutkinnon osien ja polkujen mahdollisuuksista sekä kykyä ohjata niille, yhteistyötä eri toimijoiden kanssa oppilaitoksessa ja ulkopuolella sekä näiden verkostojen tuntemusta.

54 § Koulutuksen sisältö, s. 287

Muutosesitys:

Toinen kappale: Jos ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevalla opiskelijalla ei ole suoritettavaan tutkintoon liittyvää käytännön työtehtävien yhteydessä aiemmin hankittua osaamista, tulee opiskelijalle järjestää työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävää koulutusta.

voisiko muuttaa siten, että "...tulee opiskelijan hankkia osaamista työpaikalla käytännön tehtävien yhteydessä". Näin opiskelija olisi aktiivinen osapuoli omista opinnoissaan.

Yleisissä perusteluissa tähän pykälään liittyen sanotaan, että ...ammatilliseen tutkintoon tai työhön ja itsenäiseen elämään valmentavissa koulutuksissa hankittaisiin osaamista koulutuksen suorittamiseksi. Telman osalta tämä ei pidä paikkansa vaan vain poikkeustapauksissa telma-opiskelija siirtyy koulutukseen. Tavoitteena on, kuten nimikin sanoo, valmennus työhön ja itsenäiseen elämään.

56 § Erityinen tuki, s. 287-288

Kommentteja:

Erityisen tuen antamisen tavoitteena on edistää opiskelijan kokonaiskuntoutusta yhteistyössä kuntoutuspalvelujen palveluntuottajien kanssa.

Miten yhteistyö kuntoutuksessa määriteltäisiin? (kyseessä on myös muita kuin varsinaisia kuntoutuspalveluiden tuottajia)

Erityistä tukea saavan tutkinnon suorittajan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia ja osaamistavoitteita sekä osaamisen arviointia voidaan kuitenkin mukauttaa tai niistä voidaan poiketa 57 §:n mukaisesti...

Voisiko tuon poikkeamisen siirtää seuraavaan pykälään 57 § ja poistaa tästä pykälästä.

Viimeinen lause: mukauttaa voi, mutta tutkintotodistusta ei tällöin tule vaan todistus osaamisesta tämän tutkinnon osan osalta. Tässä pykälässä mainitaan, että OPH:n on määrättävä, miltä osin ei voida mukauttaa. Sitä odotetaan.

58 § Erityisestä tuesta ja poikkeamisesta päättäminen, s. 288

Kommentti:

Hyvä asia, että erityinen tuki kirjataan osaksi HOS:a. Arkaluonteisten tietojen kirjaamisesta osaamisen kehittämisen suunnitelmaan on vielä erikseen säädettävä.

8 LUKU TYÖPAIKALLA JÄRJESTETTÄVÄ KOULUTUS alkaen s. 289

63 § Koulutusopimus, s. 289-290

Kommentti:

Koulutusopimuksessa on turvattava riittävät opetus-, ohjaus- ja valmennusresurssit erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille työpaikalla tapahtuvan oppimisen tukemiseen ja työelämään saattamiseen. Käytännönläheinen koulutusopimus on hyvin sopiva erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelijoille on turvattava mahdollisuudet koulutusopimukseen kilpailluilla työmarkkinoilla riittävän resurssoinnin turvin. Erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille on turvattava riittävät edellytykset yksilöllisten koulutusjaksojen tukemiseen. Oppimisen järjestämisessä on pyrittävä välttämään liian kapea-alaisten tai rutiininomaisten työtehtävien teettämistä pitkäaikaisesti.

64 § Sopimuksen tekemisen edellytykset, s. 290

Muutosesitys

Lisätään: 4) riittävä ohjaus ja ohjausosaaminen, johon liittyy yhteistyö koulutuksen järjestäjän kanssa.

Perustelu:

Myös koulutuksen järjestäjän rooli ohjauksessa olisi kirjattava. Ohjaus, tuki ja erityinen tuki (mm. työvalmennuksen palvelut) tulisi olla huomioituna työpaikalla tapahtuvassa oppimisessa ja tarvittaessa moniammatillinen yhteistyö.

On tärkeää, että sekä työssäoppimisen arvioija että ohjaaja voivat olla muitakin henkilöitä kuin opettajia, jos he täyttävät laissa näille asetetut vaatimukset.

9 LUKU TURVALLINEN OPISKELUYMPÄRISTÖ alkaen s. 291

68 § Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön, s. 291-292

Kommentti:

Oikeus turvalliseen oppimisympäristöön - puhutaan etupäässä fyysisestä turvallisuudesta. Mielestämme pitää ottaa kantaa myös psyykkiseen hyvinvointiin. Lakitekstissä kerrotaan, että koulutuksen järjestäjä voi laatia järjestyssäännöt oppilaitokseen. Opiskelijan oikeusturvan kannalta tulee laatia järjestyssäännöt, jolloin opiskelijat olisivat tietoisia velvollisuuksistaan ja yhteisistä säännöistä.

Oppilaitoksen järjestyssäännöt ja muut tarvittavat järjestysmääräykset tulisi olla kaikilla oppilaitoksilla lähtökohtaisesti yhtenevät. On turhaa ajanhukkaa, että jokainen oppilaitos tekee näitä dokumentteja erikseen. Ne voitaisiin tehdä yhteisiksi OPH:ssa ja jokainen voisi lisätä niihin sellaisia kohtia, jotka oppilaitoksen erityisrakenteesta tms. johtuen tulee lisätä.

72 § Huumausainetestausta, s. 293-294

Kommentti:

Tekstissä lukee: Koulutuksen järjestäjän tulee yhteistyössä opiskeluhoollon toimijoiden kanssa laatia kirjalliset toimintaohjeet opiskelijoiden päihteiden käytön ehkäisemiseksi ja päihdeongelmiin puuttumiseksi. Tähän liittyy sama kommentti kuin edellisessä kohdassakin: tällaiset kirjalliset toimintaohjeet voisivat olla OPH:n laatimia ja yhteisiä kaikille oppilaitoksille.

75 § Häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistaminen, s. 295

Muutosesitys:

Tekstissä sanotaan: Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa... Jos tulkitaan tätä sanamuotoa tarkasti, tämä tarkoittaa, että rehtorin ja opettajan olisi yhtä aikaa oltava paikalla. Pitäisi lukea rehtorilla tai opettajalla on oikeus poistaa...

Kommentti:

Mitkä ovat ohjaushenkilöstöä koskevat toimivaltuudet opiskelijan poistamisessa? Ammatillisissa oppilaitoksissa on väkisinikin tilanteita, joissa opettaja ei juuri sillä hetkellä ole paikalla, vaan opiskelijat ovat ohjaajan kanssa tekemässä opiskeluun liittyviä tehtäviä.

10 LUKU OPISKELIJAN MUUT OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET, s. 298

85 § Opiskeluhoolto, s. 299

Kommentti:

Opiskeluhoollon laajeneminen myös ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijoille on lähtökohtaisesti hyvä ratkaisu, mutta käytännön tasolla pitäisi määritellä resurssit ja seurata palvelujen toteutumista kuntatasolla. Nykyisen lainsäädännön mukaiset palvelut eivät toteudu kaikissa kunnissa, joten onko realistista ajatella niiden toteutuvan kasvavalla asiakasmäärällä?

87 § Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset etuudet, s. 299

Kommentti:

Pitäisikö luetteloa vielä selkiyttää? opiskelijahuollon palvelut?

Muutosesitys:

Avustajapalveluilla ja erityisillä apuvälineillä tarkoitettaisiin koulutuksen järjestäjän opiskelijoille yleisesti tarjoamia avustajapalveluita ja välineitä, ei opiskelijan henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitettuja avustajapalveluja tai opiskeluvälineitä...Tarkennus, jota on toivottu ja joka pitää avata laissa tai asetuksessa siten, ettei tulkintaa tarvitse tehdä.

11 LUKU TIETOJEN KÄSITTELY JA LUOVUTTAMINEN alkaen s. 302

94 § Arkaluonteisten tietojen käsittely, s. 302

Kommentti:

Arkaluonteista tietoa erityisopetuksessa käyttävät myös muut tahot. Olisiko tässä vielä selkiyttämisen varaa? esim. ryhmänohjaaja, erityisopettaja, ohjaaja. Miten arkaluonteiset tiedot liitetään henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan esim. tuen tarpeiden kuvaukset ja kuntoutuspalvelut?

LAKI OPETUS- JA KULTTUURITOIMEN RAHOITUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA alkaen s. 310

3 A LUKU AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUKSEN MÄÄRÄYTYMISPERUSTEET

32 a § Rahoitusosuudet, s. 314

Kommentteja:

Hallituksen esityksessä viitataan koelaskelmiin, joiden mukaan erityisoppilaitosten rahoitus vähenisi nykytasosta yli 20 prosenttia. Jos lakiesityksen rahoitusosuudet johtavat tällaiseen lopputulokseen, vaativan erityisen tuen ammatillisella koulutuksella ei ole enää toimintaedellytyksiä.

Mitä ylipäätään tarkoittaa hallituksen esityksen "vaativa erityinen tuki"? Onko kyseessä sama kuin nykyinen "erityisopetuksen erityinen koulutustehtävä"?

Mikä on vaativan erityisopetuksen rahoituksen määräytymisperuste? Kirjataan tähän pykälään poikkeuksena, jos erityisoppilaitoksia koskee vain perusrahoitus?

32 b § Opiskelijavuosi, s. 314

Kommentteja:

Mitä opiskelijavuosi tarkoittaa käytännössä? Sairaslomien ja muiden poissaolojen rooli?

Opiskelijavuodet yhteismitallisena ammatillisen koulutuksen suoritteena on hyvä muutos. Toisaalta esityksessä jää epäselväksi, miten nykyiset järjestämislupien suoritteet (opiskelijamäärät ja opiskelijatyövuodet) muunnetaan vuoden 2018 rahoituksen perusteiksi. Opiskelijavuoteen kuuluvuksi päiviksi katsottaisiin kaikki sellaiset päivät, joiden aikana opiskelija osallistuu koulutukseen henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman mukaisesti. Jos opiskelija ei ole koulussa, vaikuttaako se tulevaan rahoitukseen?

32 d § Perusrahoitus, s. 315

Kommentti:

Erityisoppilaitosten rahoitus tulisi sisältyä kokonaisuudessaan perusrahoitukseen (vrt. edellisen hallituksen keväällä 2015 kaatunut rahoituslakiluonnos).

Perustelu:

Jos vaativan erityisen tuen rahoitus olisi kokonaan tässä kohden, kertoimien pitäisi olla kaksi kertaa niin isot kuin nykyisin, koska perusrahoituksen tulisi kattaa 100 % kustannuksista. Tämä tulisi asetustekstiin.

32 § Suoritusrahoitus, s. 315

Kommentti:

Tässä tulisi huomioida vaativan erityisopetuksen (ammatilliset erityisoppilaitokset ja erityisen luvan saaneet) erityispiirteet. Tutkinnon osia ja suorituksia syntyy hitaammin kuin muissa oppilaitoksissa – opiskelijat tarvitsevat enemmän aikaa osaamisen hankkimiseen. Kertoimien tulisi olla huomattavasti korkeampia, jos tätä rahoituksen määräytymisperustetta käytetään.

Esityksen toisessa kohdin määritellään, myös valmentava koulutus suoritusrahoituksen piiriin – tässä sitä ei kuitenkaan ole, mikä on hyvä. Rahoitusmalli on kaiken kaikkiaan erityisoppilaitosten osalta epäselvä.

32 g § Vaikuttavuusrahoitus, s. 316

Kommentti:

Tässä ei ole vaativan erityisen tuen kerrointa ollenkaan, eli olisimme samalla viivalla yleisten oppilaitosten kanssa. Työllistyminen vaativaa erityistä tukea tarvitsevilla tutkinnon suorittajilla on hyvin monimuotoista. Tutkinnon suorittajat ovat työmarkkinoilla osatyökykyisiä ja iso osa tarvitsee jatkossa myös tuetun työllistymisen palveluja ja mahdollisuuksia. Jos tätä rahoituksen määräytymisperustetta käytetään vaativassa erityisessä tuessa, tulisi vaativaan erityiseen tukeen ottaa käyttöön erilaiset työllistymisen mittarit, joissa huomioidaan tuetun työllistymisen eri mahdollisuudet ja muun elämän tavoitteiden toteutuminen.

32 h § Strategiarahoitus, s. 316

Kommentti:

Voisiko tämä sisältää kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävän rahoitusta?
Miten avustuksia haetaan ja miten avustusten käyttöä pitää raportoida?

Tuleeko jatkossa ammatillisen erityisopetuksen kehittämistehtävä ammatillisille erityisoppilaitoksille ja erityisen luvan saaneille? Rahoitetaanko se strategiarahoituksella näille erityisoppilaitoksille?

32 i § Arvonlisäveron korvaaminen yksityiselle ammatillisen koulutuksen järjestäjälle, s.316

Muutosesitys:

Yksityisten koulutuksen järjestäjien ehdotettu arvonlisäverokompensaatio (ns. euro-eurosta) tulisi ulottaa myös investointeihin sisältyviin arvonlisäveroihin.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN ASETUS AMMATILLISEN KOULUTUKSEN RAHOITUKSEN LASKENTAPERUSTEISTA alkaen s. 327

2 § Tutkintojen ja muun koulutuksen kustannusryhmät, s. 327

Kommentti:

Lakiesityksessä esitetään kustannusryhmässä maatalousalan pt:tä kakkoskoriin, jolloin rahoitus tippuu 21%. Tämä vaikuttaa merkittävästi koulutuksen toteuttamiseen (peltovuokrat, koneet ja laitteet, ruokailukustannukset).

4 § Erityisen tuen järjestämisen painokertoimet s. 328

Kommentti:

Tässä on kuvattu kolmiportaisesti kertoimet. Ovatko käytetyt käsitteet asianmukaisia: vaativa erityinen tuki, vaikeasti vammainen ja opiskelija, jolla on henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja?

LAKI JULKISESTA TYÖVOIMA- JA YRITYSPALVELUSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

5 LUKU TYÖVOIMAKOULUTUS ALKAEN S. 320

Kommentti:

Ohjausta, tukea ja erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita ei ole huomioitu eri vaiheissa – olisiko hyvä olla maininta?

Lausunnon keskeinen sisältö

Vaativa erityisopetus on säilytettävä erityisoppilaitosten tehtävänä. Vaativan erityisopetuksen rahoitus on turvattava, jotta tarvittavat resurssit voidaan säilyttää. Uudessa lainsäädännössä tulee tarkentaa sellaisia kohtia, jotka liittyvät erityistä tukea tarvitsevien koulutukseen ja opetukseen.

Uudessa laissa on paljon hyviä ja odotettuja parannuksia. Hyvää on se, että erityinen tuki laajennetaan koskemaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Tämän tulee näkyä myös rahoitusmallissa. On hyvä, että työssäoppimisen määrää kasvatetaan, sillä erityistä tukea saavat opiskelijat oppivat yleensä parhaiten

käytännön töitä tehden. Työllistymisen kautta jokaiselle yksilölle taataan paras mahdollinen osallisuus yhteiskuntaan.

On hyvä erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetuksen rahoituksen kannalta, että myös tutkinnon osista saa suorituksen ilman, että täytyy suorittaa koko tutkintoa. Tämä mahdollistaa sen, että opiskelija voi suorittaa ensin jonkin tai joitakin tutkinnon osia ja mennä niiden turvin töihin. Sen jälkeen, kun on tullut lisää kokemusta ja ikää, voi opiskelija jatkaa opintojaan ja suorittaa koko tutkinnon loppuun.

Lakiehdotuksessa on mainittu, että yleisten ja ammatillisten erityisoppilaitosten yhteishaku järjestetään samanaikaisesti. Tämä on erinomainen parannus. Erinomainen parannus on myös rahoitusmallin uudistus siten, että opiskelijavuosi määritellään ajaksi, jolloin opiskelija on päivätarkkuudella osallistunut opetukseen.

Työnantajilla on hyvin rajalliset resurssit ottaa ammatillisten erityisoppilaitosten erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita, sillä näiden työssäoppimisen ohjaus on aikaa vievää. Työnantajille tulee maksaa erillistä korvausta siitä, että he ottavat ammatillisista erityisoppilaitoksista tulevia opiskelijoita. Epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan useassa kohdassa mainituilla termeillä: runsaasti erityistä tukea tarvitseva opiskelija sekä vaativan erityisopetuksen järjestäminen.

Rahoitusmalliin liittyviä huomioita:

Ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitusmalli jää lakiesityksessä epäselväksi. Ammatillisten erityisoppilaitosten koko rahoituksen tulee perustua perusrahoitukseen.

Koska rahoitusjärjestelmä on suhteellinen ja koulutuksen järjestäjän saama rahoitus vastaa kaikkien koulutuksenjärjestäjien toteuttamien suoritusten suhteellista osuutta kaikkien järjestäjien suoritteista, on rahoitus hyvin epävarmalla pohjalla. Vuotuisen rahoitusvaihtelun prosentuaaliset rajat täytyy määrittää tarkasti, jotta koulutuksen järjestäjä pystyy ennakoimaan toimintaansa. Ammatilliseen erityisopetukseen täytyy varata riittävän suuri osuus kokonaisrahoituksesta, jotta näiden kaikista eniten tukea tarvitsevien opiskelijoiden opiskelu on mahdollista. Ammatillisten erityisoppilaitosten rahoitus ei voi olla suhteellista ja riippuvaista yleisten ammatillisten oppilaitosten suoritteista. Budjettiperusteinen rahoitus on ei-toivottava ilmiö. Se altistaa rahoituksen jokavuotiselle poliittiselle kädenväännölle

Rahoitusmalli vähentää sen ennakoitavuutta koulutuksen järjestäjän näkökulmasta erittäin voimakkaasti. Se sisältää erityisesti suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksen näkökulmasta myös parin vuoden ajallisen viiveen, joka on hyvin hankala erilaisissa muutostilanteissa.

Sirpa Lukkala

Sirpa Lukkala

AMEO-verkoston johtoryhmän puheenjohtaja
sirpa.lukkala@keskuspuisto.fi 0400 730 526